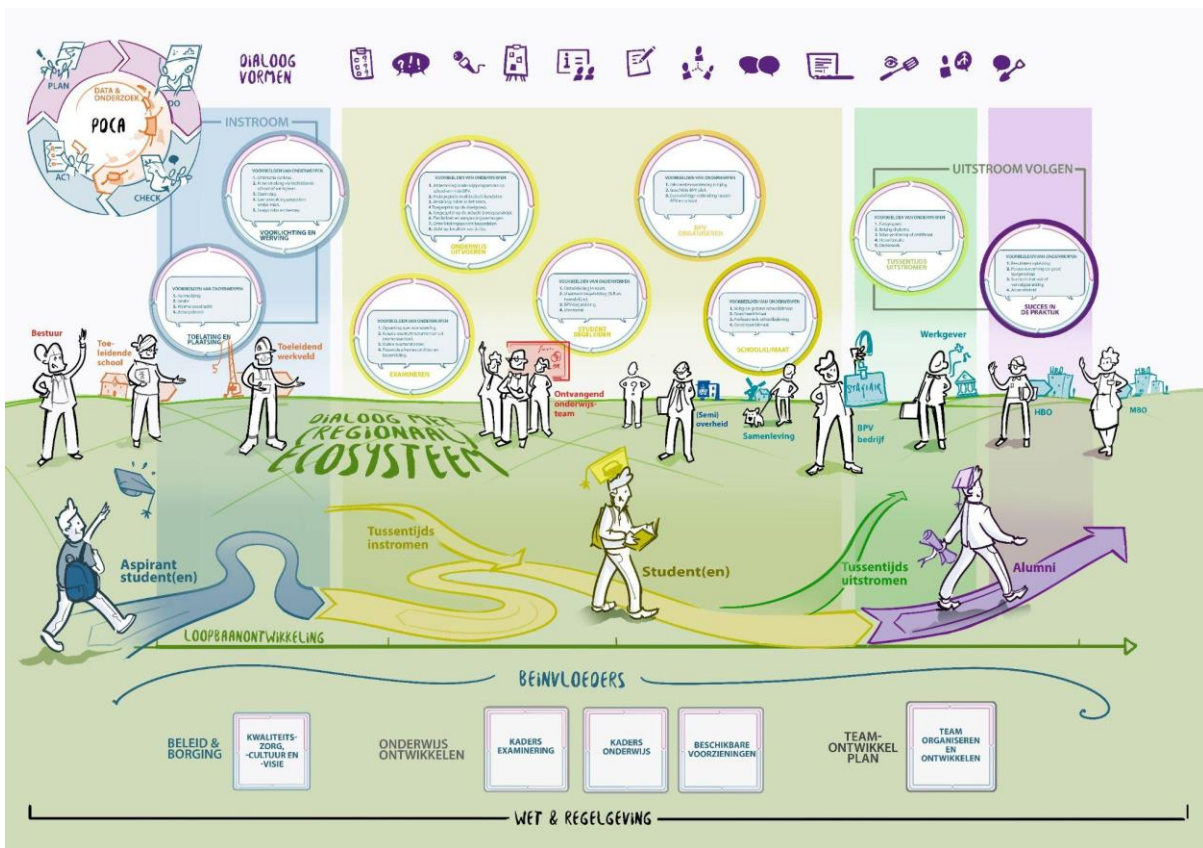

Teams in dialoog over kwaliteit met regionaal ecosysteem

lutspot

Teams in dialoog over kwaliteit met regionaal ecosysteem

Introductie

Dit document is een toelichting op de onderdelen van de praatplaat 'Dialoog met regionaal ecosysteem'. Deze toelichting biedt onderwijsteams een handvat bij het gebruik van de praatplaat binnen het team. Het is ontwikkeld door de MBO Raad met ondersteuning van adviesbureau Hutspot.

De eerste pagina's van deze notitie (tot de inhoudsopgave) zijn relevant voor een ieder die met de praatplaat aan de slag gaat. Het bevat een beknopte toelichting op de praatplaat ten behoeve van leeswijzer. De rest van het document gaat meer in detail in op de verschillende elementen van de praatplaat en is van belang voor een gespreksleider (bijvoorbeeld een teamleider) of een ieder die daarin geïnteresseerd is.

Waarom onderwijskwaliteit in het regionaal ecosysteem

Een mbo-opleiding staat niet op zichzelf. Het is nauw verbonden met haar omgeving, met daarin tal van betrokkenen. Denk daarbij natuurlijk aan studenten, maar ook vo-scholen, hbo-scholen, het werkveld en nog meer. Dit noemen we het regionaal ecosysteem. Het is het geheel van actoren die mogelijk van invloed zijn op en/of betrokken zijn bij het onderwijs. Onderwijskwaliteit borgen kan alleen in interactie met het ecosysteem waarbinnen de opleiding zich begeeft. Het hele ecosysteem in de omgeving heeft namelijk belang bij onderwijskwaliteit.

Doel en doelgroep praatplaat

Deze praatplaat is ontwikkeld voor onderwijsteams om te helpen in continue dialoog (over én weer) met hun ecosysteem te zijn over onderwijskwaliteit. Het doel van die continue dialoog over onderwijskwaliteit is om initiële studenten steeds beter toe te leiden naar een diploma. Onder een onderwijsteam wordt verstaan: (gast)docenten, instructeurs, slb'ers, teamleiders en opleidingsmanagers.

De plaat is bedoeld om het gesprek en denken van een onderwijsteam op gang te brengen over de dialoog over onderwijskwaliteit met hun ecosysteem. De inhoud is niet uitputtend maar faciliterend en richtinggevend.

Leeswijzer praatplaat

De plaat volgt de reis van de student: vanaf het eerste contact als aspirant student, naar student tot alumnus. Onderwijskwaliteit is in deze hele studentreis namelijk relevant. De plaat laat zien op **welk moment, met wie, waarover** en **op welke manier** onderwijsteams de dialoog aan kunnen gaan. Daarbij toont het het belang om te kijken naar wat het effect daarvan vervolgens is, middels PDCA.

De thema's (**waarover**) die zijn opgenomen in de studentreis gaan bijvoorbeeld over de introductie van de student, het curriculum en bpv. Bij ieder thema staan *voorbeelden* van onderwerpen van gesprek. Naast de thema's en onderwerpen die in de plaat zijn opgenomen kan het goed zijn dat je als team aanvullende thema's of eigen eisen hebt, die kunnen dan ook zeker ingezet worden als eigen aanvulling op de plaat.

Per moment en thema wordt geduid **met wie** de dialoog wordt gevoerd. Hieronder staan alle actoren die daarin terugkomen. Dit zijn alle actoren die te maken hebben met de 3-voudige kwalificatieopdracht in het mbo.

- Aspirant student(en): voordat de student, een student is op de mbo-school
- Student(en): wanneer de student staat ingeschreven op de mbo-school
- Alumnus: na het behalen van het mbo-diploma of startkwalificatie
- Toeleidende school: vaak een vo-school of mbo-school waar de student vandaan komt
- Werkveld, waarbij de volgende rollen bestaan:
 - Toeleidend werkveld of werkgever: voor switchers of zij-instromers
 - Werkgever: waar de student straks aan het werk gaat
 - BPV-bedrijf: waar de student stage loopt
- (Ontvangend) onderwijsteam: het huidige onderwijsteam
- (Semi)overheid: organisaties zoals het UWV, gemeenten en de sociale dienst. Vooral bij entree opleidingen relevant.
- College van Bestuur (CvB/Bestuur): het bestuur van de de school van het betreffende onderwijsteam
- Mbo: indien de student door- of opstroomt naar een andere mbo-opleiding
- Hbo: indien de student doorstroomt naar een hbo-opleiding
- Samenleving: in het kader van goed burgerschap
- Overige relevante partijen

Tevens wordt geduid **op welke manier** het gesprek gevoerd kan worden. Dat kan meer verkennend zijn, samen aan de slag, informerend of evaluerend. Hieronder staan vormen ter suggestie om je op weg te helpen, andere vormen zijn uiteraard ook mogelijk:

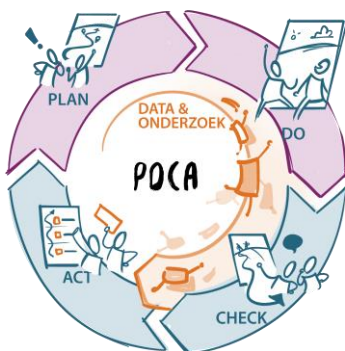
- Netwerkbijeenkomst: Om aan een relatie te bouwen.
- Veldwerkcommissie: een vaste groep met een mix van vertegenwoordigers uit het regionaal ecosysteem waar op vaste momenten in het jaar mee wordt gesproken.
- Eén-op-één gesprek: Ten behoeve van kennismaking of concrete afstemming.
- Informatiebijeenkomst: Om actoren te informeren over bijvoorbeeld de opleiding, hoe dingen werken en wat van elkaar kan worden verwacht.
- Kijkje in de keuken: Kennisuitwisseling op de inhoud van het vak, bijvoorbeeld op de werkvloer. Dit is een goede manier om te zorgen voor binding en wederzijds begrip.
- Rapporteren: Op transparante wijze informeren over plannen en resultaten.
- Informatie ophalen of uitwisselen over wat anders had gekund (evaluerend) of wat wensen voor de toekomst zijn en wanneer een ieder tevreden is (verkennend), middels bijvoorbeeld:
 - Dialoogbijeenkomst: Een bijeenkomst waar wordt gedeeld en opgehaald.
 - Vragenlijst: Een vragenlijst/enquête om informatie op te halen.
 - Interview(s): Om gestructureerd informatie op te halen.
 - Feedback: Feedback, feed-up en feed-forward om collega's onderling een stap verder te brengen
- Samen aan de slag: Actoren betrekken in de praktijk. Bijvoorbeeld feedback ophalen over het curriculum dat in ontwikkeling is, of samen onderwijs verzorgen.

DIALOOG
VORMEN

Gebruik PDCA

Naast 'met wie, wanneer, op welke manier en waarover' is er algemeen gedachtegoed verweven in de praatplaat en notitie in de vorm van de PDCA cyclus. De PDCA-cyclus dwingt om het gesprek altijd te voeren over wat al is geweest én wat nog komen gaat: 'Plan' is vooruitkijken en 'Check' is terugkijken. Dit komt continu terug, bij ieder thema en ieder onderwerp.

Bij 'Check' is het van belang dat, naast de dialoog met het regionaal ecosysteem, hier de stap wordt gemaakt van impliciet naar expliciet: Van het handelen vanuit een onderbuikgevoel of ervaring van

een individu, naar het vastleggen van processen, beloftes en resultaten, door middel van **een onderzoekende houding en het gebruik van data**; evidence based en informed werken. En om vervolgens op basis van die set aan informatie te acteren 'Act'. Informatie expliciet maken is dus een belangrijk middel voor het uitvoeren van de PDCA-cyclus. Aanvullend is passende, tijdige en transparante informatievoorziening over de opgehaalde informatie van belang.

Samenvattend: Kijk vooruit en maak in dialoog een wensbeeld (Plan), ga aan de slag (Do), evalueer hoe dingen zijn gelopen, in dialoog met het ecosysteem én met data (Check) en acteer op basis daarvan (Act). Weest daarbij transparant richting het ecosysteem over dit proces en de opgehaalde informatie.

Aandachtspunten

Er bestaat ook een aantal aandachtspunten bij de continue dialoog met het regionaal ecosysteem over onderwijskwaliteit. Het zijn dingen om je van bewust te zijn wanneer je ermee aan de slag gaat.

- Uitvoerbaarheid en lastendruk: Continue dialoog met het regionaal ecosysteem vraagt een andere manier van werken en misschien ook wel meer werk. Hiervoor is een nieuwe manier nodig van het verdelen van tijd en geld, en misschien is er meer tijd en geld nodig. Bijvoorbeeld om het vastleggen van de dingen die je doet zodat daar achteraf over verantwoord kan worden.
- De praatplaat is ontwikkeld voor onderwijsteams. Onderwijsteams hebben een eigen professionele opvatting en moeten zich tegelijkertijd verhouden ten opzichte van het college, de school en de sector en inspectie (de verticale verantwoording). Afstemming binnen deze verticale laag is van belang voor het succes van het goede gesprek van een onderwijsteam met het regionaal ecosysteem.
- De continue dialoog met het regionaal ecosysteem kan een flinke stap zijn om te zetten. Het is belangrijk om dit te blijven zien als middel om studenten steeds beter toe te leiden naar een diploma. Het moet geen doel op zich worden.
- Tot slot is een aandachtspunt de balans tussen het belang van onderwijskwaliteit en het informele karakter. Te zwaar omgaan met beoordelen kan een omgekeerd effect hebben en zorgen voor minder openheid.

Inhoud

Introductie	2
Waarom onderwijskwaliteit in het regionaal ecosysteem	2
Doel en doelgroep praatplaat	2
Leeswijzer praatplaat	2
Gebruik PDCA	4
Aandachtspunten	5
Studentreis deel 1: Aspirant student	7
Voorlichting en werving	7
Toelating en plaatsing	8
Studentreis deel 2: Student	9
Onderwijs uitvoeren	9
Student begeleiden	10
Examineren	11
Beroepspraktijkvorming (BPV) organiseren	12
Schoolklimaat	13
Tussentijds uitstromen	14
Studentreis deel 3: Beginnend beroepsbeoefenaar	15
Succes in de praktijk	15
Beleid & borging	16
Kwaliteitsvisie	16
Kwaliteitszorg en -borging	16
Kwaliteitscultuur	17
Onderwijs ontwikkelen	17
Kaders onderwijs	17
Kaders examinering	18
Beschikbare voorzieningen	18
Teamontwikkelplan	18
Team organiseren en ontwikkelen	18
Bronnenlijst	20

Studentreis deel 1: Aspirant student

In het eerste deel van de studentreis is er nog sprake van een 'aspirant student'. Het betreft hier de (tussentijdse) instroom van aspirant studenten. De relevante thema's in dit deel van de reis zijn: voorlichting, toelating en plaatsing. Per thema volgt hier een toelichting.

Voorlichting en werving

Een aspirant student is geïnteresseerd in een opleiding op de mbo-school. De aspirant student wordt voorgelicht over de opleiding op de mbo-school.

Tijdens de voorlichting zijn de volgende actoren betrokken in de dialoog:

- Aspirant student
- Toeleidende school
- Toeleidend werkveld of werkgever
- Ontvangend onderwijsteam
- (Semi)overheid

Voorbeelden van onderwerpen van gesprek voor het onderwijsteam:

1. **Oriëntatie (online)**
De communicatiemiddelen t.b.v. werving en voorlichting zoals de studiebijsluiters, website, social media en folders beschrijven de opleiding op passende wijze. Betrokkenen voelen zich geholpen met de informatie.
2. **Kennismaking via toeleidende school of werkgever**
Relevante actoren zoals de toeleidende school (kan ook interne doorstroom vo-mbo zijn) of werkgever zijn voorzien van passende en actuele informatie over de opleiding om de aspirant student te informeren. Betrokkenen voelen zich geholpen met de informatie.
3. **Open dag**
Op de open dag wordt passende aandacht besteed aan de opleiding in relatie tot de aspirant student. Betrokkenen voelen zich geholpen met de informatie.
4. **Samenwerkingsprojecten vmbo-mbo**
Aspirant studenten hebben de mogelijkheid gekregen kennis te maken met de mbo-school middels samenwerkingsprojecten vmbo-mbo. Aspirant studenten hebben een goed beeld gekregen van de mbo-school en hebben hiermee passende verwachtingen.
5. **Imago mbo en beroep**
De aspirant student wordt positief bevestigd dat deze met trots voor een goed beroep en een goede school kiest.

Vormen om in dialoog te gaan:

- Netwerkbijeenkomst
- Informatiebijeenkomst (2 en 3)
- Dialoogbijeenkomst (2 en 3)
- Vragenlijst (1, 2 en 3)

Toelating en plaatsing

Een aspirant student meldt zich aan voor een mbo-opleiding en doorloopt de aanmeld- en inschrijfprocedure van de mbo-school.

Tijdens de toelating en plaatsing zijn de volgende actoren betrokken in de dialoog:

- Aspirant student
- Toeleidende school
- Toeleidend werkveld of werkgever
- Ontvangend onderwijsteam
- (Semi)overheid

Voorbeelden van onderwerpen van gesprek voor onderwijsteams:

1. **Aanmelding**

De wijze waarop de aspirant student zich aanmeldt past bij de belevingswereld van de aspirant student, bijvoorbeeld digitaal en eenvoudig via CAMBO. De responstijd tussen aanmelding en intake is passend.

2. **Intake**

Tijdens de intake is er persoonlijke aandacht voor de aspirant student en is nieuwsgierigheid naar wie de aspirant student is; wat zijn de verwachtingen, ambities en loopbaanwensen van de student? Naar aanleiding daarvan wordt overgegaan tot passende inschrijving. Hierbij wordt rekening gehouden met de brede context en motivatie van de student. De student wordt goed begeleid bij dit proces.

3. **Warme overdracht**

Er is in afstemming met de toeleidende school voldoende aandacht voor een inhoudelijke warme overdracht bij aspirant studenten waar dat nodig is.

4. **Beroepsbeeld**

Er zijn ten aanzien van de opleiding heldere afspraken gemaakt over de verwachtingen van het werkveld of een werkgever, die een aspirant student op pad stuurt voor bij- of omscholing.

Vormen om in dialoog te gaan en bij welk bovenstaand onderwerp (in cijfers):

- Eén-op-één gesprek (1, 2, 3 en 4)
- Informatiebijeenkomst (4)
- Dialoogbijeenkomst (4)

Studentreis deel 2: Student

In deel twee is er sprake van de 'student'. De reis van de student gaat verder bij een onderwijsteam. De relevante thema's in dit deel van de reis zijn: curriculum, BPV, schoolklimaat, diplomering en leerloopbaanbegeleiding. Dit zijn meer omvangrijke thema's, daarom worden ook per thema een aantal subthema's aangehaald.

Onderwijs uitvoeren

Het eerste thema is 'Onderwijs uitvoeren'. Het gaat hier over het uitvoeren van het onderwijsprogramma en de lessen in de dagelijkse praktijk. Toetsing en BPV zijn hier tevens onderdeel van.

In het vormgeven en uitvoeren van het onderwijs zijn de volgende actoren betrokken in de dialoog:

- Student
- Onderwijsteam
- Werkgever
- BPV-bedrijf
- Mbo
- Hbo
- Samenleving

Voorbeelden van onderwerpen van gesprek voor onderwijsteams:

1. **Afstemming onderwijsprogramma op school en in de BPV**
Er wordt invulling gegeven aan het onderwijsprogramma. Daarbij wordt de invulling van de BPV in samenhang bekeken en ingevuld. Beide worden op elkaar afgestemd.
2. **Pedagogisch en didactisch handelen**
Het onderwijsteam hanteert bij het lesgeven een pedagogisch en didactische wijze van handelen die past bij het onderwijsprogramma.
3. **Verdeling rollen in het team**
Er worden bewuste afwegingen en keuzes gemaakt in welke rollen er nodig zijn voor docenten; Kennisoverdrager, coach, anders. Er wordt in de juiste balans invulling aan gegeven.
4. **Toegesplitst op de doelgroep**
Het onderwijs sluit aan op de ontwikkeling en behoefte van de student. De student is na de intake gezien en gehoord. Er worden bewuste en passende afwegingen gemaakt in het spectrum van klassikaal onderwijs tot gepersonaliseerde leerroutes. Het niveau van de opleiding past bij de student en de student kan de opleiding binnen de geprogrammeerde tijd afleggen. Er zijn mogelijkheden voor maatwerk, waarbij bewust wordt afgewogen hoe ver die mogelijkheden gaan.
5. **Toegesplitst op de actuele beroepspraktijk**
Het onderwijs sluit aan op de actuele beroepspraktijk. Er wordt gekeken naar passende opdrachten zoals praktijkopdrachten en projecten.
6. **Flexibiliteit en aanpassingsvermogen**
De context van het mbo verandert snel, het is een moving target. Er is ruimte en flexibiliteit

in het onderwijs om het onderwijs daar tussentijds en in de praktijk op te kunnen aanpassen (binnen de kaders van de kwalificatie).

7. **Ontwikkelingsgericht beoordelen**

Beoordeling wordt vormgegeven op een wijze die past bij de uitvoering van het onderwijs. Denk daarbij aan passend bij de doelgroep en ruimte voor maatwerk. Bijvoorbeeld toetsen 'wanneer de student er klaar voor is'. Er zijn daarbij heldere kaders en richtlijnen. Het gaat hier tevens over dat de opleiding deugdelijk beoordeelt of de student de beroepspraktijkvorming met een positieve beoordeling heeft voltooid.

8. **Zicht op kwaliteit van de les**

Er wordt informatie opgehaald over de kwaliteit van de les en hoeverre de les bijdraagt aan het (eind)doel van de student. Er is zicht op de kwaliteit van de docent. Er worden afwegingen gemaakt over het verbeteren van de kwaliteit van de les.

Vormen om in dialoog te gaan:

- Eén-op-één gesprek (1, 3, 4, 5 en 7)
- Feedback (3 en 8)
- Informatiebijeenkomst (4, 5 en 7)
- Kijkje in de keuken (5)
- Dialoogbijeenkomst (2, 3, 5, 7 en 8)
- Vragenlijst (5 en 8)
- Interview(s) (5 en 8)
- Samen aan de slag (2, 5)

Student begeleiden

Het gaat hier over het begeleiden van studenten in hun leerloopbaan op school.

In de begeleiding zijn de volgende actoren betrokken in de dialoog:

- Student
- Onderwijsteam
- Mbo
- Hbo

Voorbeelden van onderwerpen van gesprek voor onderwijsteams:

1. **Ontwikkeling in kaart**

De ontwikkeling van de student en de onderlinge afstemming is zichtbaar en expliciet. De student is gezien en gehoord. Er is sprake van regelmatige voortgangsmonitoring. Bij afwijkende prestaties wordt de oorzaak geanalyseerd.

2. **Maatwerk begeleiding (SLB en tweedelijns)**

De begeleiding is gestructureerd en afgestemd op de loopbaanwensen, ambities, behoefte en vereiste competentieontwikkeling van de student. Er is een zorgsysteem en passend aanbod van extra ondersteuning.

3. **BPV-begeleiding**

De student wordt begeleid bij de BPV. Begeleiding vindt plaats op het gebied van 1) de keuze van de BPV-plaats 2) de totstandkoming van de BPV-verbintenis voor student, bpv-bedrijf en

school 3) passende voorbereiding op de BPV 4) begeleiding tijdens de BPV met ook op ontwikkeling competenties student, en 5) het volgen van en eventueel bijsturen op de voortgang van de student met een systeem en werkwijze die passen bij het onderwijsteam.

4. **Mentoraat**

Het mentoraat is van goede kwaliteit en ontwikkelt zich door om de student de beste begeleiding te geven.

Vormen om in dialoog te gaan:

- Eén-op-één gesprek (2 en 3)
- Informatiebijeenkomst (3)
- Rapporteren (1)
- Vragenlijst (1)
- Interview(s) (1)
- Dialoogbijeenkomst (4)
- Feedback (4)

Examineren

Het gaat hier over de wijze waarop invulling wordt gegeven aan de examinering, wat uiteindelijk leidt tot een passend diploma.

Voor examinering zijn de volgende actoren betrokken in de dialoog:

- Student
- Werkgever
- BPV-bedrijf

Voorbeelden van onderwerpen van gesprek voor de onderwijsteams:

1. **Opvatting over examinering**

Er worden afwegingen gemaakt over welke examenvormen wenselijk zijn en in hoeverre dit kan worden aangepast op de doelgroep qua vorm, tijd en samenhang.

2. **Keuzes exameninstrumenten uit examenaanbod**

Op basis van de opvatting over examinering worden keuzes gemaakt uit (valide) examenproducten uit het examenaanbod van de instelling.

3. **Vullen examendossier**

Het examendossier wordt gevuld, passend bij de opvatting over examinering. De voortgang van het vullen van het examendossier wordt bijgehouden. Er wordt geacteerd op eventuele problemen die ontstaan.

4. **Passende afnamecondities en beoordeling**

De afnamecondities en beoordelingen zijn voor studenten gelijkwaardig en betrouwbaar. De afnamecondities doen recht aan het beroep: onderdelen van examen vinden in de (reële) beroepspraktijk plaats. De beoordeling levert betrouwbare uitkomsten, gebeurt door deskundigen en kent een passende balans in vereiste kennis, houding, gedrag en vaardigheden. Er worden bijvoorbeeld kalibratiesessies gehouden.

Vormen om in dialoog te gaan:

- Eén-op-één gesprek (4)
- Informatiebijeenkomst (4)
- Rapporteren (3 en 4)
- Dialoogbijeenkomst (1 en 4)
- Vragenlijst (1 en 4)
- Interview(s) (4)
- Samen aan de slag (4)

Beroepspraktijkvorming (BPV) organiseren

Het tweede thema is BPV organiseren. BPV organiseren gaat hier over het voorbereiden en organiseren van de BPV in de dagelijkse praktijk.

Bij het organiseren van de BPV zijn de volgende actoren betrokken in de dialoog:

- Student
- Toeleidend werkveld of werkgever
- Onderwijsteam
- BPV-bedrijf

Voorbeelden van onderwerpen van gesprek voor de onderwijsteams:

1. Informatievoorziening is tijdig

Informatievoorziening over de inrichting BPV wordt tijdig verstrekt aan betrokkenen.

2. Geschikte BPV-plek

De opleiding zorgt voor een geschikte en passende BPV-plek die:

- is toegespitst op de (actuele) beroepspraktijk.
- gestructureerde leeractiviteiten op de werkplek biedt
- is afgestemd op de onderwijs- en vormingsdoelen van het kwalificatiedossier
- passend is bij keuzedelen
- invulling kan geven aan wettelijke beroepsvereisten (indien van toepassing)
- past bij onderwijs- en vormingsdoelen van de opleiding

3. Evenwichtige verbinding tussen BPV en school

Er is een evenwichtige verbinding tussen leren in de beroepspraktijk en leren op school.

Vormen om in dialoog te gaan:

- Netwerkbijeenkomst (2)
- Eén-op-één gesprek (1, 2 en 3)
- Informatiebijeenkomst (1 en 2)
- Kijkje in de keuken (2)
- Rapporteren (1 en 2)
- Dialoogbijeenkomst (1 en 2)
- Vragenlijst (2 en 3)
- Interview(s) (2 en 3)
- Samen aan de slag (3)

Schoolklimaat

Het derde thema is 'Schoolklimaat'. Het gaat hier over het schoolklimaat waarin de student zich bevindt gedurende de hele opleiding.

Als het gaat over schoolklimaat dan zijn de volgende actoren betrokken in de dialoog:

- Student
- Onderwijsteam
- BPV-bedrijf
- Samenleving

Voorbeelden van onderwerpen van gesprek voor onderwijsteams:

1. **Veilig en gezond schoolklimaat**

De school is een fysiek en sociaal veilige en gezonde omgeving. Er is een zorgteam voor de student. Het onderwijsteam spreekt met elkaar over kernwaarden en handelt daartoe. De opleiding handelt effectief bij signalen die sociale en fysieke veiligheid bedreigen. Uitingen van het personeel zijn in lijn met basiswaarden van de democratische rechtsstaat.

2. **Goed leerklimaat**

De opleiding creëert een stimulerend pedagogisch-didactisch leerklimaat voor cognitieve en sociale ontwikkeling én dat bevorderlijk is voor de prestaties, ontwikkeling en het welbevinden van studenten. De opleiding hanteert duidelijke regels.

3. **Professionele schoolbeleving**

De student heeft een professionele schoolbeleving. Er heerst een professionele cultuur waar serieus wordt geluisterd naar feedback van de student, één-op-één maar ook via bijvoorbeeld de Job-monitor.

4. **Goed teamklimaat**

In het onderwijsteam heerst een stimulerend, fysiek en sociaal veilige omgeving. De sfeer is positief en bevordert het welbevinden van zowel individuen als het team. Er is ruimte voor feedback en ontwikkeling. Er zijn duidelijke afspraken. Er is een arbocommissie.

Vormen om in dialoog te gaan:

- Eén-op-één gesprek (1, 2 en 3)
- Informatiebijeenkomst (1)
- Kijkje in de keuken (1 en 2)
- Rapporteren (1 en 2)
- Dialoogbijeenkomst (1 en 3)
- Vragenlijst (1, 2 en 3)
- Interview(s) (1 en 2)
- Feedback (3)

Tussentijds uitstromen

Een thema dat tussentijds op het pad van een student kan komen is 'Tussentijds uitstromen'. Het gaat hier over een student die de opleiding tussentijds verlaat, voordat hij of zij een diploma heeft behaald.

Voor uitstroom zijn de volgende actoren betrokken in de dialoog:

- Student
- Onderwijsteam
- Toeleidend werkveld of werkgever
- Werkgever
- BPV-bedrijf
- Mbo
- Hbo
- Samenleving

Voorbeelden van onderwerpen van gesprek voor onderwijsteams:

1. **Zorgteam en exitgesprek**

Het zorgteam heeft zicht op de student en zoekt naar oplossingen. Stroomt de student desondanks uit dan vindt er een exitgesprek plaats met de student en eventueel andere relevante actor (school, bedrijf, gemeente). Er komt zicht op het 'waarom' de student tussentijds uitstroomt. Er wordt zoveel gezorgd voor een warme overdracht.

2. **Belang diploma**

Wanneer een student van school wordt gehaald door een werkgever omdat er krapte is op de arbeidsmarkt, wordt met betrokkenen gesproken over het belang van een diploma op langere termijn en de oplossingen die daarvoor mogelijk zijn. Bijvoorbeeld overstappen van BOL, naar BBL of de derde leerweg.

3. **Mbo-verklaring of certificaat**

Er wordt een mbo-verklaring gegeven en uitgezocht of de student in aanmerking komt voor een mbo-certificaat.

4. **Heroriëntatie**

Of het aanbod qua onderwijs en BPV passend is bij de wensen en capaciteiten van de student. Er wordt gekeken of er alternatieve routes zijn voor de student om zijn of haar diploma te behalen, bijvoorbeeld een andere opleiding (switchen), bpv-plek of andere begeleiding.

5. **Onderzoek**

Data analyseren om grip te krijgen op het 'waarom' studenten tussentijds uitstromen, en daarop te acteren. Bijvoorbeeld: op welk moment in hun opleiding, wat is er al wel afgerond en wat nog niet, analyse van gesprekken met studenten.

Vormen om in dialoog te gaan:

- Eén-op-één gesprek (1, 2 en 3)
- Rapporteren (4)
- Samen aan de slag (3)

Studentreis deel 3: Beginnend beroepsbeoefenaar

De praatplaat sluit af met het derde deel van de studentreis. In dit deel wordt gesproken over de 'beginnend beroepsbeoefenaar'.

Succes in de praktijk

Het gaat hier over of dat wat de student heeft geleerd tijdens de opleiding succes heeft in de praktijk: het resultaat en daadwerkelijke effect van de opleiding.

Bij het succes in de praktijk zijn de volgende actoren betrokken in de dialoog:

- Alumnus
- Onderwijsteam
- Werkgever
- Mbo
- Hbo
- Samenleving

Voorbeelden van onderwerpen van gesprek voor onderwijsteams:

1. Resultaten opleiding

Het vervolg succes voldoet tenminste aan de verwachtingen van de opleiding in relatie tot de gemiddelde landelijke resultaten van vergelijkbare opleidingen én de situatie op de regionale arbeidsmarkt. Resultaten laten zien dat er doorstroom is naar hogere opleidingsniveaus.

2. Persoonsvorming en goed burgerschap

Houding en gedrag van de alumnus is passend in de samenleving.

3. Succes in het vak of vervolgopleiding

De beginnend beroepsbeoefenaar beschikt over voldoende én actuele kennis en vaardigheden.

4. Alumnibeleid

Er is alumnibeleid. De opleiding beschikt over gegevens (bijv. jaarresultaat) over het vervolg van de loopbaan van oud studenten die de opleiding voortijdig of met diploma hebben verlaten (overstap vervolgonderwijs, plek arbeidsmarkt, passend vervolg o.b.v. onderwijsbehoefte). Alumni worden ingezet als ambassadeur voor huidig en aspirant studenten en kijken met trots naar hun behaalde kennis en vaardigheden.

Vormen om in dialoog te gaan:

- Rapporteren (1, 3 en 4)
- Dialoogbijeenkomst (2 en 3)
- Vragenlijst (2, 3 en 4)
- Interview(s) (2, 3 en 4)

Beïnvloeders

Er is ook een aantal beïnvloeders op de onderwijskwaliteit, waar onderwijsteams zelf niet direct grip op hebben of die niet een specifieke plek hebben binnen de studentreis. Deze beïnvloeders gaan over 'Visie en beleid', 'Ontwikkelen curriculum' en 'Het team'. Die beïnvloeders worden hieronder toegelicht.

Beleid & borging

De kwaliteitsvisie, kwaliteitszorg en kwaliteitscultuur van de sector, de instelling en het onderwijsteam hebben overkoepelend invloed op de onderwijskwaliteit in de hele studentreis. Elementen die daarbinnen van belang zijn worden hieronder puntsgewijs toegelicht.

Kwaliteitsvisie

Hier gaat het over een visie op kwaliteit van een onderwijsteam en de manier waarop daar vorm en inhoud aan wordt gegeven. Het geeft antwoord op de vraag: Wat vinden wij als onderwijsteam kwaliteit?

- Opleidingen benutten eigen informatie beter en komen tot eigen conclusie over kwaliteit van de opleiding. Er wordt helder gemaakt wat de verhouding is tussen de eigen informatie en verantwoording, en extern toezicht. Dit wordt expliciet gemaakt.
- Er is eigenaarschap over de kwaliteitsvisie bij het onderwijsteam.
- Er wordt een kwaliteitsbelofte gemaakt en er wordt in het werk teruggepakt op deze belofte.
- Professionals zijn aanspreekbaar en er is discussie mogelijk.
- De kwaliteitsvisie van het onderwijsteam biedt eenduidigheid richting studenten en sluit aan bij de visie van de onderwijsinstelling.
- De kwaliteitsvisie bevat aanvullende inhoud met betrekking tot een visie op kwaliteit door het onderwijsteam.

Kwaliteitszorg en -borging

Hier gaat het over de manier waarop een onderwijsteam ervoor zorgt dat de gewenste kwaliteit wordt geleverd.

- Er is een stelsel van kwaliteitszorg. De kwaliteitszorg geldt van bestuur tot onderwijsteam.
- Sectorale afspraken worden bewaakt en hier wordt aan gerefereerd.
- Er is eigenaarschap over de kwaliteitszorg van bestuur tot onderwijsteam.
- De onderwijskwaliteit wordt regelmatig beoordeeld. Daarbij worden onafhankelijke deskundigen en belanghebbenden betrokken.
- De kwaliteitszorg wordt geborgd. Er wordt achteraf verantwoord - op basis van vastgelegde informatie - over of de kwaliteitsbelofte is geleverd.
- Het bestuur geeft het onderwijsteam de ruimte om de verantwoordelijkheid te dragen.
- Er wordt gecontroleerd of de kwaliteitsbelofte wordt nagekomen.
- Er zijn toetsbare doelen gesteld, regelmatig wordt geëvalueerd of deze doelen zijn gehaald.
- Uitkomsten van evaluaties zijn op toegankelijke wijze beschikbaar.

- Oorzaken van eventueel tekortschietende onderwijskwaliteit worden geanalyseerd en waar nodig worden verbeteringen doorgevoerd.
- De actoren in het ecosysteem hebben een plek in het stelsel van kwaliteitszorg.

Kwaliteitscultuur

Hier gaat het over de intrinsieke wens van het onderwijsteam om de kwaliteit steeds verder te verbeteren.

- In een kwaliteitscultuur werken docenten, teams en management vanuit een gedeelde visie voortdurend aan het verbeteren van de kwaliteit van het onderwijs.
- Een ieder werkt vanuit de eigen rol aan de praktische versterking van onderwijskwaliteit. Dit gebeurt vanuit een integrale en transparante organisatiecultuur.
- Het stelsel van kwaliteitszorg is verankerd en herkenbaar in de organisatie.
- Er wordt structureel gewerkt met de PDCA-cyclus, inclusief de dialoog met in- en externe stakeholders.
- Onderwijsteams zijn aan zet en nemen het initiatief m.b.t. onderwijskwaliteit. Er zijn frequente teamoverleggen over onderwijskwaliteit
- Onderwijskundig leiderschap is verankerd en herkenbaar in de organisatie.
- Iedereen werkt resultaatgericht en is aanspreekbaar op gemaakte afspraken. Collegiaal leren is gebruikelijk: van elkaar leren en waarderen.
- Er wordt ingespeeld op veranderingen en gewerkt aan het realiseren van ambities.
- Er is experimenteeruimte met lerend vermogen. Er is ruimte om fouten te kunnen maken om daarvan willen en kunnen leren (lerende organisatie).
- Er heerst een reflectieve en zelfkritische houding. Het zelflerend vermogen wordt bevorderd.

Onderwijs ontwikkelen

Het 'Ontwikkelen van het curriculum' heeft overkoepelend invloed op de onderwijskwaliteit in de hele studentreis. Het ontwikkelen van het curriculum is anders dan het uitvoeren van het curriculum in de praktijk (opgenomen in de studentreis). Elementen die daarbinnen van belang zijn worden hieronder puntsgewijs toegelicht, uitgesplitst naar onderwijs en examinering.

Kaders onderwijs

Het gaat hier over het ontwerpen en ontwikkelen van onderwijs (kwalificatie, keuzedeel) voordat het wordt gegeven. Toetsing is hier tevens onderdeel van.

- Het onderwijs bestaat uit een integraal opleidingstraject dat invulling geeft aan de 3-voudige kwalificatie opdracht: voor het beroep, voor doorstroom naar vervolgonderwijs en voor maatschappelijk functioneren c.q. persoonsvorming. Er is aandacht voor generieke competenties (Nederlands en rekenen, Engels bij niveau 4) en loopbaan & burgerschap.
- De opleiding initieert en onderhoudt contacten met het (regionaal) bedrijfsleven met als doel de beroepspraktijk in de opleiding te verankeren.
- De context van het mbo verandert snel, het is een moving target. Er wordt bewust ruimte gelaten in het curriculum om flexibiliteit en aanpassingen in de praktijk mogelijk te maken (zie 'Curriculum' in de studentreis).
- In het onderwijsprogramma zit een logische opbouw en samenhang.

- De inhoud van het onderwijsprogramma past bij de opleidingsduur en er is voldoende onderwijs geprogrammeerd (afwegingen en keuzes m.b.t. urennorm).
- Het curriculum sluit aan op het voorafgaand onderwijs en bereidt voor op het aanbod van vervolgonderwijs.
- Er is een opvatting over gepersonaliseerd leren en het onderwijsprogramma wordt daarop afgestemd en ingericht.
- Het onderwijsprogramma wordt bij de ontwikkeling toegespitst op de doelgroep en de (actuele) beroepspraktijk.
- Keuzedelen worden flexibel en breed ingezet zodat er ruime keuze is voor de student.
- De benodigde ruimte binnen het kwalificatie(dossier) wordt gepakt ten behoeve van de onderwijskwaliteit.

Kaders examinering

Het gaat hier over het inkopen, ontwerpen en/of ontwikkelen van examinering, passend bij het onderwijsontwerp.

- Examinering dekt de eisen van de kwalificatie en keuzedelen (kerntaken en werkprocessen en overige vereisten).
- Er is een beoordelingsvoorschrift dat objectieve beoordeling mogelijk maakt.
- De examenvorm is afgestemd op de exameninhoud en het onderwijsprogramma.
- Er is een passende taakcomplexiteit in de examinering.
- Het instrumentarium maakt evenwichtige waardering mogelijk.
- Er is passende cesuur.

Beschikbare voorzieningen

Het gaat hier over het beschikking hebben tot voorzieningen die nodig zijn om het onderwijsontwerp uit te voeren.

- De inrichting van het gebouw en specifieke ruimtes sluit aan bij het gewenste onderwijsontwerp.
- Passend rooster.
- Voorzieningen die nodig zijn voor het passend uitvoeren van het onderwijsontwerp zijn in voldoende mate beschikbaar (bijv. digitale tools, betreffende ruimtes).

Teamontwikkelplan

Het 'Het team' heeft overkoepelend invloed op de onderwijskwaliteit in de hele studentreis. Namelijk waar het gaat over het team organiseren en ontwikkelen; de capaciteiten van het docententeam en professionalisering. Elementen die daarbinnen van belang zijn worden hieronder puntsgewijs toegelicht.

Team organiseren en ontwikkelen

Het gaat hier over de capaciteiten die een docententeam (potentieel) heeft om de gewenste onderwijskwaliteit te bieden en het team ontwikkelplan waar te maken. En over de aandacht en ruimte voor professionalisering van het onderwijsteam om de gewenste onderwijskwaliteit te bieden.

- 'Eisen aan' en 'Opvatting over' wat een goede docent is wijzigen als gevolg van ontwikkeling en keuzes met betrekking tot gepersonaliseerd leren.
- Docenten hanteren een didactische aanpak.
- De capaciteiten van de docent passen bij het niveau van het kwalificatiedossier.
- Docenten dragen zorg voor effectieve leersituaties (leerdoelen en gestructureerde leeractiviteiten tbv competentieontwikkeling).
- Docenten stemmen hun aanpak af op groepen én individuele studenten.
- Docenten hebben een onderzoekende houding, gekoppeld aan kennis en ervaring.
- Docenten hebben het vermogen om kwaliteit te bieden, er is een responsief, professioneel, organisatie en realisatievermogen.
- Docenten hebben een zelflerend vermogen
- Bestuur en opleiding werken aan voortdurende verbetering van professionaliteit van het personeel.
- Er wordt gewerkt aan het menselijk kapitaal, vanuit onderop. Professionalisering op niveau van samenwerken binnen een team én op individueel niveau.

Bronnenlijst

- 'Kwaliteitsbording mbo-hbo_Achtergrondnotitie', Marianne van der Welden
- Diverse experts uit de onderwijspraktijk (twee expertsessies november 2021 en januari 2022)
- Dr. Marc van der Meer, Bijzonder hoogleraar onderwijsarbeidsmarkt (inhoudelijk gesprek)
- https://derotterdamse.org.nl/wp-content/uploads/2020/11/dRZ_kwaliteitsstandaard_092020.pdf
- <https://eqavet.nl/>
- <https://www.kwaliteitsnetwerk-mbo.nl/>
- <https://www.mboraad.nl/publicaties/kwaliteitszorg-het-mbo>
- <https://www.mboraad.nl/themas/kwaliteit>
- <https://www.nro.nl/sites/nro/files/migrate/NRO-MBO-Bundel-Compleet.pdf>
- <https://www.onderwijsinspectie.nl/onderwijssectoren/hoger-onderwijs/themaonderzoeken-hoger-onderwijs/het-accreditatiestelsel>
- <https://www.s-bb.nl/bpvprotocol>
- <https://www.scienceguide.nl/2017/03/een-lerende-instelling/>
- <https://www.scienceguide.nl/2017/06/aan-wie-legt-het-mbo-verantwoording-af/>
- JOB-monitor 2020
- Johan Bokdam, Onderzoeker en adviseur Oberon (inhoudelijk gesprek)
- Onderwijsinspectie, Onderzoekskader 2017 mbo versie 2020